

Олександр КУРНОСОВ
Академія муніципального управління

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Розглядаються основні теоретичні положення щодо сутності та змісту державної податкової політики, її впливу на соціально-економічні процеси в країні та регіонах. Встановлюється необхідність зв'язку державної податкової політики із загальною економічною стратегією розвитку країни. Підкреслюється доцільність врахування історичних інтересів і цілей держави, а також регіональних особливостей кожної території. Також аналізуються форми податкової політики, методи її здійснення у різні періоди розвитку економіки, включаючи кризові. Характеризуються фіскальна та регулююча функції податків, з реалізацією яких пов'язано проведення державної податкової політики в конкретних умовах соціально-економічного розвитку. Пропонуються традиційний (фіскальний), функціонально-цільовий, стратегічно орієнтований, економічний підходи до тлумачення державної податкової політики. Встановлюється необхідність реформування сучасних механізмів державної податкової політики, визначення їх у податковому законодавстві України.

Ключові слова: державна податкова політика, зміст, форми, методи, соціально-економічний розвиток.

Oleksandr Kurnosov. Strengthening the role of the state tax policy in socio-economic development of the country

The main theoretical concepts concerning the essence and content of the state tax policy, its impact on socio-economic processes in the country and regions are examined. The necessity of connection of the state tax policy with the overall economic development strategy of the country is stated. The expediency of consideration of the historical interests and purposes of the state and regional peculiarities of each territory is highlighted. The forms of the tax policy, methods of its implementation in various periods of the economy development, including recession, are also analysed. The fiscal and regulating functions of taxes, the implementation of which involves the state tax policy in the specific context of socio-economic development, are characterised. Traditional (fiscal), functional-target, strategically oriented, economic approaches are offered. The necessity of reforming the modern mechanisms of the state tax policy, their definitions in the tax legislation of Ukraine is established.

Key words: state tax policy, content, forms, methods, socio-economic development.

Протягом ХХ – ХХІ ст. роль податків та оподаткування в забезпеченні життєдіяльності держави безперервно зростала, тому важливо з'ясувати суть податків для визначення перспектив удосконалення механізмів державної податкової політики України. Податкова політика є важливою складовою частиною соціально-економічної політики держави. Проте в українському законодавстві термін «державна податкова політика», який набув поширення в сучасній політичній, економічній і соціальній сферах, майже не вживається, як і не розкривається його зміст. У зв'язку з цим характеристика основних положень економічної думки, що стосується впливу державної податкової політики на економіку і соціальну сферу, видається авторові об'єктивно необхідною.

Слід зазначити, що питання податкової політики, її місце в державному регулюванні економічного розвитку розглядали у своїх працях такі зарубіжні вчені, як Ф. Кене, У. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Р. Мак-Куллох, А. Вагнер, А. Пігу, Дж. М. Кейнс, А. Лаффер, Дж. Стігліц, Н. Тургенєв, В. Пушкарьова, Д. Черник, І. Янжул та ін.

В Україні полеміка з питань теорії оподаткування, на відміну від зарубіжних авторів, в основному стосується проблеми сутності податків, їх видів, функцій, які вони виконують. Неоціненний внесок у розвиток вітчизняної теорії оподаткування зробили вчені-економісти В. Андрущенко, О. Василик, В. Вишневський, З. Варналій, Ю. Іванов, А. Крисоватий, П. Мельник, В. Опарін, Л. Сідельнікова, А. Соколовська, В. Федосов, К. Швабій, С. Юрій та ін.

Розглядаючи теоретичні засади здійснення державної податкової політики, дослідник стикається не тільки з усе ще досить слабким (хоча саме з настанням ХХІ ст. податкова політика стала об'єктом такої уваги вчених, якої не привертала за попередню історію України) теоретичним обґрунтуванням ідей державної податкової політики в науковій та навчальній літературі, а й істотними відмінностями в її понятійно-термінологічному інструментарії. Слід зазначити також, що більша частина досліджень у галузі податкової політики обмежувалася державним рівнем, тобто не розглядалися регіональний та місцевий рівні, не акцентувалася увага на впливі державної податкової політики на розвиток регіонів.

Метою статті є теоретичне визначення сутності та змісту державної податкової політики з метою вдосконалення її механізмів, підвищення ефективності впливу на соціально-економічні процеси в країні та регіонах.

У сучасній економічній літературі виокремлені декілька форм державної податкової політики, кожній із яких притаманні особливі механізми. Політика розумних податків характерна для періоду економічного зростання, її цілі включають фіскальні, економічні та соціальні функції. Вона «... характеризується досить збалансованим рівнем податкового навантаження, що дозволяє не придушувати розвиток економіки і при цьому підтримувати значний обсяг соціальних витрат» [9, с.76] (тут і далі переклад автора. – О. К.).

Адаптивна податкова політика має згладжувальний ефект у періоди економічних спадів і криз. Вона спрямована на підвищення економічної стабільності територій, позитивно впливає на соціальний складник. Зміна податкового навантаження розглядається залежно від сформованих соціально-економічних умов, оскільки ця політика враховує зміни «збурювальних» факторів, а саме соціальних, економічних зовнішніх і внутрішніх, політичних, а також відносно швидко реагує і підлаштовується під них. Максимізація бюджетних доходів вважається цільовою функцією [15, с. 30].

Для політики максимальних податків характерне встановлення максимальної кількості податків, підвищення ставок, скорочення кількості податкових пільг. Це призводить до збільшення податкового навантаження на економіку. Ця політика, популярна в періоди економічних криз, орієнтована більшою мірою на фіскальні цілі і спрямована на мобілізацію фінансових ресурсів до бюджету для подальшого забезпечення соціальних гарантій на досягнутому рівні.

Політику економічного розвитку, яка характеризується зниженням податкового навантаження на економіку, часто називають політикою мінімальних податків. Під час реалізації цього виду податкової політики скорочення податкових доходів бюджету супроводжується зниженням державних інвестицій і, як наслідок, зменшенням соціальних витрат, що дозволяє зберегти активність бізнесу та обсяг виробництва реальному сектору економіки. Тим самим держава може запобігти настанню економічної кризи. Політика економічного розвитку реалізується у двох видах: перший – регулівний, спрямований на стимулювання економічного розвитку в цілому; другий – фіскально-конкуруючий, спрямований на національний розвиток виробництва і «передислокацію юрисдикції органів управління зарубіжних економічних агентів» [10, с. 32].

Треба зазначити, що фіскальні і регулівні властивості податків у науці розглядаються як окремі самостійні функції, які перебувають у тісному взаємозв'язку. Фіскальна функція податків створює об'єктивні умови для втручання держави в економіку. Розширення податкового методу мобілізації державою частини вартості національного доходу відбувається за постійного зіткнення з учасниками процесу виробництва. Це забезпечує органам державної влади реальні можливості впливати на всі стадії виробничого процесу, на економіку країни і регіонів.

З огляду на природу податкам властива одна функція – фіскальна. На користь цього можна навести такий аргумент: функція повинна бути в кожному податку, що характерно тільки для фіскальної; щодо інших функцій, зокрема регулівної, це твердження спірне. Якщо мати на увазі регулівну роль диференційованих податкових ставок, податкових пільг, звільнень від оподаткування, податкових відрахувань, то вони встановлюються всупереч сутності податку, будучи втручанням у податок. Відносно цих можливостей зменшення податкових зобов'язань вони пов'язані насамперед з політичними рішеннями, ніж із самим податком. Тому слід розділити фіскальну функцію податку як внутрішню, об'єктивну, атрибутивну властивість, що випливає з його природи, а регулівну – як зовнішню, суб'єктивну властивість, що змінюється, нагадує, швидше, втручання в податок, використання його для певних політичних цілей.

Двоїстість у можливостях податку, цілях його застосування містить у собі потенційну суперечливість. Як обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Податкового кодексу України (ст. 6), податок не несе в собі нічого регулівного [12]. При цьому як примусовий платіж він може виявити себе як стимул або дестимул своїм розміром, умовами справляння. Регулівні властивості податку не суперечать його природі, фіскальній функції, а є його зовнішнім проявом.

На думку автора, проведення конкретної державної податкової політики пов'язане з реалізацією фіскальної і регулівної функцій податків. Фіскальна природа податків залишилася незмінною за багатомісячну їх еволюцію. Беручи до уваги безпосередній вплив податків на фінансове становище підприємств і громадян, усі держави використовували цю колосальну можливість для податкового регулювання діяльності платників податків, соціально-економічного розвитку країни в цілому і регіонів, у чому виявлялася регулівна роль податків. Проблема податкового регулювання полягає в тому, щоб, не порушуючи фіскальну суть податку, якщо є така можливість, використовувати неподаткові інструменти для розвитку регіонів, що дозволяють досягти більшого результату.

Таким чином, фіскальна суть податку поєднується з регулівною. Податки, формуючи доходи бюджетів (державного, місцевого), мають здатність впливати на соціально-економічний розвиток, тобто регулювати певні процеси. Слід зазначити суперечливість цього поєднання. Оскільки податки, будучи фіскальним інструментом, стягуються насамперед із заможних платників податків, це послаблює стимули до нагромадження капіталу, стримує економічну активність. При цьому завдяки фіскальній суті податків формуються доходи різних рівнів бюджетів, створюються умови для соціально-економічного розвитку регіонів.

Під час реалізації певної державної податкової політики виникає необхідність у диференціації оподаткування, що обумовлено справедливістю оподаткування. З огляду на класичні принципи оподаткування, сформульовані А. Смітом у 1776 р. в роботі «Дослідження про природу і причини добробуту націй», справедливість податків спочатку полягає в їх рівності [13]. Однак податкові пільги мають негативні

Public administration mechanisms

риси, оскільки звільнення від оподаткування одних платників податків, як правило, обумовлює переоподаткування інших.

Залежно від цілей реалізація державної податкової політики включає маневрування співвідношенням прямих і непрямих податків, використання різних методів оподаткування (прогресивних, регресивних, лінійних та ін.). Вона багато в чому обумовлюється соціально-економічною політикою держави і піддається критиці як обґрунтованій, так і необґрунтованій. Зокрема, недооцінка регіональних особливостей при оподаткуванні обумовлює зниження рівня податкових доходів зведених місцевих бюджетів. При цьому недостатньо обґрунтованим є покладання провини на державну податкову політику за зростання рівня безробіття в регіоні, формування ресурсорієнтованої регіональної економіки, корупцію органів влади.

Слід зазначити, що тісний зв'язок податків з доходами населення і фінансовими результатами діяльності підприємств робить їх ареною для політичних протистоянь як на рівні держави, так і на рівні регіонів. У зв'язку з цим для державної податкової політики актуальні проблеми наукового обґрунтування постановки цілей, вироблення пріоритетних напрямів, формування податкових механізмів її реалізації. Тому одним із найважливіших завдань державної податкової політики є визначення оподаткованої бази, виявлення «вузьких місць» у податковому законодавстві, що дозволяють недобросовісним платникам податків ухилятися від оподаткування шляхом заниження показників фінансової звітності, використання різних способів приховування фактичних доходів. Ці дії платників податків призводять до появи так званих «брудних грошей», тобто коштів, виведених з легального обігу, що створюють основу для розширення тіньового сектору економіки.

Зазначимо, що оскільки податок – це насамперед державний дохід, то податкова політика тотожна політиці державних доходів, які зав'язані на державних витратах. У теорії податкова політика та політика державних витрат об'єднуються одним терміном – фіскальна політика. Під час її формування повинна враховуватися структура видатків бюджету, а саме напрями витрачання податків, що надійшли.

Регульовий вплив податків на соціально-економічний розвиток виявляється у так званій автоматичній фіскальній політиці, яка виражається в автоматичній зміні податкових надходжень до бюджетів і витрат фінансових ресурсів унаслідок зміни обсягу виробництва та доходів. У період фінансово-економічної кризи доходи підприємств і фізичних осіб значно скорочуються, що автоматично призводить до скорочення податкових платежів. При цьому держава змушена здійснювати додаткові виплати соціального характеру населенню. Такі природи доходів населення діють як стабілізатори або автоматичні регулятори, покликани компенсувати зниження доходів і, отже, коливання витрат населення.

Дискреційна фіскальна політика, на відміну від автоматичної, передбачає вжиття спеціальних заходів у сфері оподаткування для пом'якшення наслідків фінансово-економічної кризи. Такими заходами є додаткові державні витрати у виробничий і соціальний сектори, а також внесення змін у податкову систему. Дискреційна фіскальна політика передбачає більш широке використання регульованих можливостей податків.

Найчастіше в Україні податкове регулювання зводиться до встановлення податкових пільг. Проте відповідно до основоположних принципів оподаткування – загальність, рівність оподаткування, закріплених у ст. 4 Податкового кодексу України, податкові пільги суперечать цим принципам і фіскальній суті податку [12].

Можна виокремити такі методи податкового регулювання, що застосовуються в сучасній світовій практиці оподаткування:

- регулювання податкового навантаження на певні категорії платників податків;
- регулювання співвідношення державних і місцевих податків;
- регулювання складу податків, об'єктів оподаткування, податкових ставок, порядку формування податкової бази, порядку та строків сплати податків;
- регулювання пільгового оподаткування, преференцій, податкових відрахувань;
- регулювання співвідношення пропорційних і прогресивних податків і ступеня їх прогресії;
- регулювання співвідношення прямого і непрямого оподаткування.

Застосування тих чи інших методів обумовлено конкретними цілями, які ставить перед собою держава, розробляючи та реалізуючи податкову політику.

Саме розкриття ролі, аналіз сутності та змісту державної податкової політики дозволили автору виокремити такі підходи до її тлумачення: традиційний (фіскальний), функціонально-цільовий, стратегічно орієнтований, економічний.

Традиційний (фіскальний) підхід характеризується вузькою спрямованістю, прагненням обмежити сферу застосування державної податкової політики тільки збиранням податків. Так, В. Федосов, В. Опарін та Г. П'ятаченко вважають, що «податкова політика – діяльність держави у сфері встановлення та стягнення податків, зокрема з формування державних доходів за рахунок постійних і тимчасових джерел, встановлення видів податків, платежів, об'єктів, ставок, пільг, механізму зарахування» [11, с. 48]. Такої думки дотримуються С. Лондар, О. Василик. С. Лондар трактує податкову політику як напрям діяльності, що реалізується за допомогою визначеного комплексу заходів і спрямований на мобілізацію фінансових ресурсів у дохідну частину державного бюджету, місцевих бюджетів, державних цільових фондів у формі податків, зборів, обов'язкових платежів [8]. О. Василик дає таке визначення податкової політики: «це сукупність заходів держави у сфері побудови податкової системи і мобілізації податків до бюджету» [2, с. 36].

Але наведені трактування, на думку автора, є спірними, оскільки податкова політика не обмежується встановленням видів податків і його елементів (платників податків, об'єктів оподаткування та ін.). У тлумаченні податкової політики в межах традиційного фіскального підходу автори відійшли від класичного розуміння політики, що є не зовсім доречним, оскільки не враховується взаємозв'язок податкової політики і соціально-економічного розвитку.

Функціонально-цільовий підхід характеризується спрямованістю на виконання поточних цілей, що стоять перед податковою політикою, основна з яких – фіскальна. С. Юрій та Й. Бескид вважають, що податкова політика – це «діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації збирання податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів» [1, с. 323]. Але це визначення, на думку автора, не відображає повною мірою систему відносин між державою і платниками податку, механізми впливу держави на соціально-економічні процеси в країні. На думку А. Соколовської, сучасна податкова політика полягає у встановленні і зміні елементів податкової системи (різновидів податків, ставок, структури, суб'єктів, об'єктів оподаткування, пільг тощо) для забезпечення надходжень до бюджету, достатніх для виконання державою покладених на неї функцій і стимулювання економічного зростання [14].

Стратегічно орієнтований підхід характеризується спрямованістю на стратегічні орієнтири, перспективні вимоги, рамкові обмеження податкової політики. Представниками цього підходу є Ю. Іванов, Я. Литвиненко [4; 7]. На думку Я. Литвиненка, податкова політика – це система відносин, які складаються

Public administration mechanisms

між платниками податків і державою, а також стратегія їх дій у різних умовах ведення господарства і різних економічних системах [7]. Такий підхід поділяють також О. Данілов і Н. Фліссак. Учені тлумачать податкову політику як систему заходів, що проводяться урядом країни щодо вирішення певних коротко- та довгострокових завдань, які стоять перед суспільством, за допомогою системи оподаткування [3].

Економічний підхід характеризується спрямованістю на втручання в економіку. Такого підходу дотримується С. Лекарь [6]. Як частина економічної політики держави, податкова політика, на думку А. Крисоватого, реалізується у сферах запровадження, правового регламентування та організації справляння податків та податкових платежів, які є знаряддям розподілу та перерозподілу частини валового внутрішнього продукту та формування централізованих фондів грошових ресурсів держави [5, с. 22]. При цьому вчений виявляє суспільно-соціальний характер розподільчих відносин, застосовуючи системний підхід та логіку економічних явищ та процесів, розглядає податкову політику як соціально-економічну дефініцію.

На думку автора, більш чітким є визначення податкової політики як «складової частини економічної політики, яка базується на сукупності юридичних актів, що встановлюють види податків, зборів та обов'язкових платежів, а також порядок їх стягнення та регламентування» [3, с. 46].

Зміст державної податкової політики зумовлений соціально-економічним устроєм суспільства, станом економіки та соціальної сфери, державних фінансів. Надзвичайно різноманітний арсенал методів реалізації державної податкової політики включає норми законодавства, що регламентують повне або часткове звільнення від оподаткування окремих категорій платників податків, прибутку, що спрямовується на проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, податку на додану вартість соціально значущих операцій, застосування податкових відрахувань, прискорену амортизацію основних засобів та ін. Податкові заходи широко використовуються для стимулювання інвестицій, інноваційної діяльності. Проте для проведення регіональної податкової механізми використовуються недостатньо активно у зв'язку з незначністю податкових повноважень регіонів.

Отже, у статті розглянуто основні теоретичні положення щодо сутності та змісту державної податкової політики, її впливу на соціально-економічні процеси в країні та регіонах. Встановлено, що державна податкова політика повинна бути нерозривно пов'язана із загальною економічною стратегією розвитку країни. Крім того, вона повинна враховувати історичні інтереси і цілі держави, а також регіональні особливості кожної території. Також проаналізовано форми податкової політики та умови їх застосування, охарактеризовані функції та сучасні проблеми їх реалізації. Запропоновані традиційний (фіскальний), функціонально-цільовий, стратегічно орієнтований, економічний підходи, що значно поліпшує тлумачення поняття державної податкової політики.

Підкреслено, що реалізація державної податкової політики здійснюється через податковий механізм, поняття якого, на жаль, немає в податковому законодавстві України. Саме цей напрям є пріоритетним у подальших дослідженнях автора.

Список використаних джерел / List of references

1. **Бюджетна** система України : навч. посіб. / С. І. Юрій, Й. М. Бескид, В. Г. Дем'янішин [та ін.] ; за ред. С. І. Юрій, Й. М. Бескид. – К. : НІОС, 2000. – 400 с. [Biudzhetna systema Ukrainy : navch. posib. / S. I. Yurii, Y. M. Beskyd, V. H. Demianishyn [ta in.] ; za red. S. I. Yurii, Y. M. Beskyd. – K. : NIOS, 2000. – 400 s.]

2. **Василик О. Д.** Податкова система України : навч. посіб. / Василик О. Д. – К. : Поліграфкнига. – 2009. – 478 с. [Vasylyk O. D. Podatkova systema Ukrainy : navch. posib. / Vasylyk O. D. – K. : Polihrafknyha. – 2009. – 478 s.].
3. **Данілов О. Д.** Податкова система та шляхи її реформування : навч. посіб. / О. Д. Данілов, Н. П. Фліссак. – К. : Парламент. вид-во, 2001. – 216 с. [Danilov O. D. Podatkova systema ta shliakhy yii reformuvannia : navch. posib. / O. D. Danilov, N. P. Flissak. – K. : Parlament. vyd-vo, 2001. – 216 s.].
4. **Іванов Ю. Б.** Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування : монографія / Ю. Б. Іванов. – Х. : ІНЖЕК, 2007. – 448 с. [Ivanov Yu. B. Problemy rozvytku podatkovoi polityky ta opodatkuvannia : monohrafiia / Yu. B. Ivanov. – Kh. : INZhEK, 2007. – 448 s.].
5. **Крисоватий А. І.** Податкова система : навч. посіб. / А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 331 с. [Krysovatyi A. I. Podatkova systema : navch. posib. / A. I. Krysovatyi, O. M. Desiatniuk. – Ternopil : Kart-blansh, 2004. – 331 s.].
6. **Лекарь С.** Особливості розвитку податкової політики в Україні на сучасному етапі / С. Лекарь // Економіст : наук. журн. – 2005. – № 4. – С. 29 – 30 [Lekar S. Osoblyvosti rozvytku podatkovoi polityky v Ukraini na suchasnomu etapi / S. Lekar // Ekonomist : nauk. zhurn. – 2005. – № 4. – S. 29 – 30].
7. **Литвиненко Я. В.** Податкова політика : навч. посіб. / Я. В. Литвиненко. – К. : МАУП, 2010. – 224 с. [Lytvynenko Ya. V. Podatkova polityka : navch. posib. / Ya. V. Lytvynenko. – K. : MAUP, 2010. – 224 s.].
8. **Лондар С. Л.** Фінанси : навч. посіб. / С. Л. Лондар, О. В. Терещенко. – Вінниця : Нова кн., 2009. – 331 с. [Londar S. L. Finansy : navch. posib. / S. L. Londar, O. V. Tereshchenko. – Vinnytsia : Nova kn., 2009. – 331 s.].
9. **Налого** и налогообложение : учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальностям «Финансы и кредит», «Бухгалтерский учет, анализ и аудит», «Мировая экономика» / под ред. И. А. Майбуров [и др.]. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА. 2012. – 559 с. [Nalogi i nalogooblozhenie : ucheb. dlya studentov vuzov, obuchayuschihsyia po spetsialnostyam «Finansyi i kredit», «Buhgalterskiy uchet, analiz i audit», «Mirovaya ekonomika» / pod red. I. A. Maybuurov [i dr.]. – 5-e izd., pererab. i dop. – M. : YuNITI-DANA. 2012. – 559 s.].
10. **Налоговая** политика. Теория и практика : учеб. для магистрантов / под ред. И. А. Майбуров. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 520 с. [Nalogovaya politika. Teoriya i praktika : ucheb. dlya magistrantov / pod red. I. A. Maybuurov. – M. : YuNITI-DANA, 2010. – 520 s.].
11. **Податкова** система України : підручник / В. М. Федосов, В. М. Опарін, Г. О. П'ятаченко [та ін.]. – К. : Либідь, 1994. – 464 с. [Podatkova systema Ukrainy : pidruchnyk / V. M. Fedosov, V. M. Oparin, H. O. Piatachenko [ta in.]. – K. : Lybid, 1994. – 464 s.].
12. **Податковий** кодекс України : Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 [Podatkovyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 2 hrud. 2010 r. № 2755-VI. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17].
13. **Смит А.** Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М. : Соцэкгиз, 1962. – 677 с. [Smit A. Issledovanie o prirode i prichinah bogatstva narodov / A. Smit. – M. : Sotsekgiz, 1962. – 677 s.].
14. **Соколовська А. М.** Податкова політика в Україні у контексті її впливу на розвиток економіки / А. М. Соколовська // Фінанси України. – 2006. – № 9. – С. 65 – 81 [Sokolovska A. M. Podatkova polityka v Ukraini u konteksti yii vplyvu na rozvytok ekonomiky / A. M. Sokolovska // Finansy Ukrainy. – 2006. – № 9. – S. 65 – 81].
15. **Швецов А. В.** Формирование устойчивой бюджетно-налоговой политики регионов: теория и методология : монография / А. В. Швецов. – Йошкар-Ола : Стринг, 2011. – 208 с. [Shvetsov A. V. Formirovanie ustoychivoy byudzhethno-nalogovoy politiki regionov: teoriya i metodologiya : monografiya / A. V. Shvetsov. – Yoshkar-Ola : String, 2011. – 208 s.].

Надійшла до редколегії 12.02.16

Державне управління та місцеве самоврядування, 2016, вип. 1(28)